

ปัจจัยดึงดูดการลงทุนของกัมพูชา

กัมพูชาเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ที่มีปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ที่สำคัญดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ กัมพูชามีป่าเขตร้อนที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าทางตอนเหนือที่เชื่อมจากไทยไปจรดเวียดนามซึ่งเต็มไปด้วยไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สักและมะฮอกกานี รวมทั้งพืชพรรณและสัตว์ป่าหายากหลายชนิด ขณะที่บริเวณชายฝั่งมีป่าสนที่ยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ เช่นเดียวกับทรัพยากรสัตว์น้ำซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ได้จากทะเลสาบและแหล่งประมงทางทะเล นอกจากนี้ ยังมีแร่รัตนชาติ ได้แก่ ทองคำ หับทิม และนิลสีคราม บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดรัตนคีรี) จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้กัมพูชาสามารถดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้าไปลงทุนในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง อาทิ อุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมป่าไม้ (เป็นอุตสาหกรรมส่งออกหลักของกัมพูชา) รวมถึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. การเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ แม้ว่าปัจจุบัน โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกัมพูชายังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการลงทุน เนื่องจากขาดการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรองรับการลงทุนได้อย่างทั่วถึง ทำให้ต้นทุนในการเข้าถึงสาธารณูปโภคต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลกัมพูชากำลังเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- **การคมนาคมทางบก** รัฐบาลกัมพูชามีแผนก่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเขตเศรษฐกิจสำคัญ 3 ประเภท ได้แก่ **เขตท่องเที่ยว** มีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมตั้งอยู่ระหว่างจังหวัดเสียมเรียบ จังหวัดพระวิหาร และจังหวัดกัมปงทม **เขตอุตสาหกรรม** ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทางตอนเหนือ **เขตอุตสาหกรรมเกษตรและเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์** ครอบคลุมตั้งแต่พื้นที่ทางตะวันออกของลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดรัตนคีรี และจังหวัด Mondulkiri นอกจากนี้ ยังมีโครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งซึ่งจะช่วยเกื้อหนุนให้การขนส่งสินค้า การเดินทาง และการท่องเที่ยวมีความสะดวกยิ่งขึ้น ที่สำคัญ อาทิ

- การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 1 และเส้นทางหมายเลข 5 ซึ่งเชื่อมระหว่างนครโฮจิมินห์ กรุงพนมเปญ และกรุงเทพฯ
- การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 6 ซึ่งเชื่อมระหว่างจังหวัดเสียมเรียบไปยังกรุงพนมเปญและจังหวัดปอยเปต (บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา)
- การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 7 เชื่อมโยงระหว่าง สปป.ลาวตอนใต้ กรุงพนมเปญ และจังหวัดสีหนุวิลล์
- การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัดกัมปงจาม ซึ่งอยู่ติดกับกรุงพนมเปญ

- **การคมนาคมทางน้ำและทางอากาศ** กัมพูชามีท่าเรือน้ำลึกที่ได้รับการพัฒนาจนมีศักยภาพในการเป็นท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ คือ ท่าเรือสีหนุวิลล์ นอกจากนี้ รัฐบาลกัมพูชายังเร่งพัฒนาท่าเรือพนมเปญและปรับปรุงท่าเรือขนาดเล็กอีกหลายแห่งในประเทศ พร้อมทั้งปรับปรุงสนามบินนานาชาติในจังหวัดเสียมเรียบ กรุงพนมเปญ และจังหวัดสีหนุวิลล์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและปริมาณการขนส่งสินค้าที่เพิ่มขึ้น

- **พลังงานไฟฟ้า** รัฐบาลกัมพูชากำหนดยุทธศาสตร์ด้านพลังงาน (Cambodia's Power Sector Strategy 2001-2005) เพื่อให้ชาวกัมพูชาในแต่ละท้องถิ่นมีไฟฟ้าใช้มากขึ้น โดยมีโครงการสร้างโรงไฟฟ้าและเดินสายไฟฟ้าระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งติดตั้งเสาไฟฟ้าเชื่อมโยงกับโรงไฟฟ้าในเวียดนาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากจีน ทำให้คาดว่ากระแสไฟฟ้าจะสามารถเข้าถึงท้องถิ่นต่าง ๆ ของกัมพูชาได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนการลงทุนในหลายภูมิภาคของกัมพูชา

3. มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ กัมพูชาส่งเสริมความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจกับหลายประเทศ/กลุ่มประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

- **การเข้าเป็นสมาชิก ASEAN ในปี 2542 และการเข้าเป็นสมาชิก WTO ในปี 2547** ทำให้นักลงทุนต่างชาติสามารถเข้าไปดำเนินกิจการในกัมพูชาและส่งออกไปยังประเทศสมาชิก ASEAN ได้โดยไม่มีข้อกีดกันทางการค้า รวมทั้งยังได้ประโยชน์จากข้อตกลงที่ ASEAN ทำกับประเทศอื่น ๆ ขณะที่การเข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้กัมพูชาต้องเร่งปรับปรุงกฎหมายด้านการลงทุนให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการบังคับใช้

- **การได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ** อาทิ การได้รับเงินทุนและความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุขขั้นพื้นฐานจาก ADB, World Bank และ International Finance Corporation (IFC) การได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preferences : GSP) จากประเทศพัฒนาแล้วถึง 28 ประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตลาดส่งออกสำคัญของกัมพูชา และการได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรที่ให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (ASEAN Integration System of Preferences : AISP) จากประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม¹ ทำให้นักลงทุนได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าอย่างหลากหลาย

- **การทำข้อตกลงการค้าทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ** ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย สปป.ลาว ฟิลิปปินส์ เวียดนาม รัสเซีย สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และไทย รวมทั้งการทำข้อตกลงส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนกับอีกหลายประเทศ ทำให้นักลงทุนได้สิทธิพิเศษทางการค้าและการลงทุนตามข้อตกลงต่าง ๆ เหล่านี้

4. ค่าจ้างแรงงานต่ำ กัมพูชามีประชากรราว 14 ล้านคน เป็นกำลังแรงงานประมาณ 7 ล้านคน² ขณะที่ค่าจ้างแรงงานอยู่ในระดับต่ำราว 45 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน³ จึงเป็นโอกาสอันดีของนักลงทุนที่จะย้ายฐานการผลิตมายังกัมพูชา อย่างไรก็ตาม กัมพูชายังขาดแคลนทรัพยากรบุคคลด้านเทคนิคและการจัดการ ทำให้การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงยังต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญหรือแรงงานฝีมือจากต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลกัมพูชานุญาตให้เข้ามาทำงานได้

5. นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการลงทุนจากต่างประเทศ รัฐบาลกัมพูชาปรับปรุงกฎระเบียบด้านการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ แก่นักลงทุนต่างชาติ อาทิ การปฏิบัติต่อนักลงทุน

¹ ประกอบด้วย บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย สำหรับประเทศไทยนั้น การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว พม่า และเวียดนาม เป็นการที่ไทยให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศเหล่านี้เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่มีการเจรจาต่อรอง ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่จะส่งรายการสินค้าที่ต้องการขอรับสิทธิพิเศษให้ประเทศไทยพิจารณาทุกปี

² ข้อมูลปี 2546 จาก www.indexmundi.com

³ เป็นค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานทั่วไปในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมรองเท้า (ข้อมูลจาก www.ilo.org)

ต่างชาติเทียบเท่ากับนักลงทุนท้องถิ่น ยกเว้นการถือครองที่ดิน (ไม่อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติถือกรรมสิทธิ์ที่ดินแต่ อนุญาตให้เช่าที่ดินได้นานถึง 99 ปี) นอกจากนี้ ยังอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการบางประเภทได้ 100% รวมทั้งได้เร่งปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อให้การลงทุนจากต่างประเทศมีความสะดวกรวดเร็วและโปร่งใสมยิ่งขึ้น เช่น การลดขั้นตอนการตรวจสอบเอกสารและการออกไปอนุญาตลงทุน ทั้งนี้ รัฐบาลกัมพูชาเน้นส่งเสริมการลงทุนใน ภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร โครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม พลังงาน และไฟฟ้า อุตสาหกรรมที่เน้นใช้ แรงงานในการผลิต (อาทิ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมรองเท้า และอุตสาหกรรมเกษตร) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

6. ความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์และการมีอารยธรรมยาวนาน นับเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่จูงใจให้ผู้คน จากทั่วโลกต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในกัมพูชา โดยเฉพาะแหล่งวัฒนธรรมที่เลี่ยมเรียบ ขณะเดียวกัน แม้ว่า กัมพูชาจัดอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด แต่การพัฒนาในระดับต่ำดังกล่าวกลับเป็นแม่เหล็กใหญ่ที่ดึงดูด นักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ รายได้จากการท่องเที่ยวของ กัมพูชามีมากถึง 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งประเทศ จึงเป็นโอกาสดีที่นักลงทุนจะเข้าไปลงทุนในสาขาการท่องเที่ยวและ ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันยังขาดแคลนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

7. ระบบเศรษฐกิจที่ค่อนข้างเสรีและมีเสถียรภาพมากขึ้นเป็นลำดับ รัฐบาลกัมพูชาไม่มีนโยบายแทรกแซง ราคาสินค้า หรือจำกัดปริมาณการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้เศรษฐกิจกัมพูชามีเสถียรภาพมากขึ้น ขณะเดียวกัน ทุนสำรองระหว่างประเทศของกัมพูชาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และค่าเงินเรียลที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพ ทำให้นักลงทุนเริ่มมีความมั่นใจในภาพรวมของเศรษฐกิจกัมพูชา โดยเฉพาะนักลงทุนชาวกัมพูชาโพ้นทะเลที่เคยอพยพไปต่างประเทศในช่วงสงคราม เริ่มกลับเข้ามาทำธุรกิจและขยายฐานการลงทุนในกัมพูชามากขึ้น

ปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้เป็นที่คาดว่า กัมพูชาจะเป็นประเทศที่นักลงทุนจากทั้งในภูมิภาคและ ต่างภูมิภาคให้ความสนใจเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลกัมพูชาที่ต้องการผลักดันให้การลงทุน เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจ ฝ่ายวิชาการ

พฤศจิกายน 2548